

TEATAJA

Maaelu
Teadmuskeskus

Väeta targalt, hoia loodust

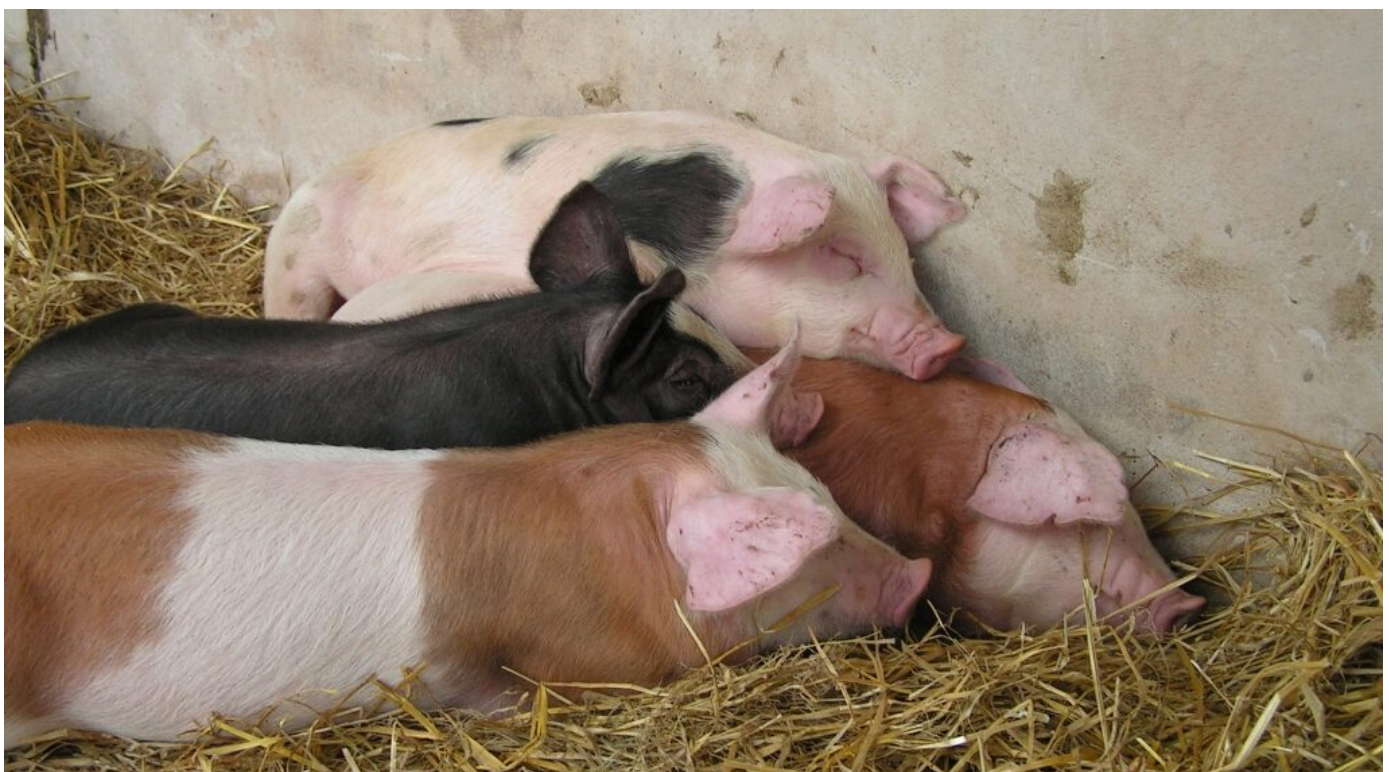
Too mullaproovid METK Saku laborisse!

Vaata videot ▶

Sigade lihakvaliteedi hindamine – pilk farmist tarbija lauale

Alo Tänavots, Eesti Maaülikooli aretuse õppejõud, Aarne Pöldvere, Eesti Tõusigade Aretusühistu ja Deivi Lomp, Eesti Maaülikool ja Eesti Tõusigade Aretusühistu

— detsember 2025 Seakasvatus, Põllumehe Teataja detsember 2025

Sigade ristamine on Eestis olnud peamine strateegia, et ühendada erinevate tõugude parimad omadused. Saimre Seakasvatuse OÜ ristandpõrsad näitusel „Tõuloom 2007” Ülenurmes. Foto: Alo Tänavots

Reklaami Tellijajakiri Tellij uudiskiri

kus kvaliteetse sealiha tootmine ei sõltu tänapäeval üksnes söötmisest ja pidamistingimustest, vaid nõuab ka süsteemseid meetmeid kogu tootmisahelas, alates aretusest kuni toodete jõudmiseni tarbijani.

Sigade lihakvaliteedi hindamine algab juba elusloomadega farmis ja kulmineerub lihatööstuses, kus searümpade omadused määravad lõpptoodangu väärtuse. Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) on viimastel aastatel järjekindlalt arendanud süsteemi, mille kaudu kogutakse, analüüsitakse ja tõlgendatakse Eesti seakasvatusest pärinevate sigade andmeid. Selle tegevuse eesmärk on tagada, et aretustöö ja tootmine liiguksid ühes suunas – kvaliteetsema, majanduslikult efektiivsema ja tarbijale maitsvama sealiha tootmise poole.

Miks on lihakvaliteedi hindamine vajalik?

Puhtatõuliste ja ristandsigade järglaste rümba- ja lihakvaliteedi regulaarne analüüs võimaldab seakasvatajatel teha teadlikke valikuid sobivate tõukombinatsioonide ja pidamistingimuste kohta. See tõstab seakasvatuse üldist efektiivsust ning aitab toota majanduslikult tasuvamat ja kõrgema kvaliteediga sealiha. Enamik aretusühistu liikmeid realiseerib nuumikud SEUROPI klassifitseerimissüsteemi alusel Atria, Rakvere ja Arke lihatööstustesse, mis võimaldab objektiivset ja võrreldavat kvaliteedi hindamist.

Ristamiskombinatsioonide mõju rümbakvaliteedile

Eesti seakasvatuse tugevus seisneb eelkõige meie seemendusjaama kultides. Aretusühistu kultide valik on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline – need on stressnegatiivsed, hea viljakusega ja suure lihasuse potentsiaaliga loomad, kelle järglased annavad ühtlase kvaliteediga rümpasid. Kultide roll ei piirdu siiski vaid nuumikute kvaliteedi parandamisega. Neid kasutatakse ka põhikarja emiste tootmiseks, et hoida kogu aretuspopulatsiooni geneetika kõrgel tasemel ja tagada, et järgmine põlvkond oleks varasemast veelgi parem nii sigivuse, tervise kui ka lihakvaliteedi poolest.

Sigade ristamine on Eestis olnud peamine strateegia, et ühendada erinevate tõugude parimad omadused. Praktika näitab, et esimese põlvkonna ristandid (LY – eesti maatõug × eesti suur valge ja YL – vastupidine kombinatsioon) annavad kõige tasakaalustatuma tulemuse: hea kasvukiirus, mõõdukas pekipaksus ja suur viljakus. Djuroki lisamine sinna kombinatsiooni (DxLY, DxYL) parandab sigade nuumaomadusi ja lihakvaliteeti. Meie kuldid on sõna otseses mõttes Eesti sealiha kvaliteedi alus – nende kaudu jõuab farmi ja tööstuse koostöö lõpptulemus tarbija lauale.

PÕLLUMAJANDUSLOOMADE
TRANSPORDITEENUS

Baltic Vianco Trading OÜ
Sänna küla, Rõuge vald, 66710 Võrumaa
+372 786 0228
info@balticvianco.ee
www.balticvianco.ee

swissgenetics

Elupuhune hindamine – alguspunkt lihakvaliteedile

Lihakvaliteedi kujunemine saab alguse juba elusloomast. Farmides on hindamise praktika viimastel aastatel muutunud – ETSAÜ konsulentide asemel viivad karjateste läbi farmide aretusspetsialistid, kes on saanud vastava koolituse. See muudatus on suurendanud hindamiste arvu ja parandanud andmete kättesaadavust. 2024. aastal testiti üle 4500 noorsea, kellest suurem osa olid ristandemised, kuid ka puhtatõulised eesti maatõugu ja eesti suurt valget tõugu sead.

Tähtis on rõhutada, et elupuhusel hinnatakse ainult nooremiseid, keda valitakse põhikarja aretusloomadena kasutamiseks. See võimaldab seakasvatajal teha otsuseid juba looma varases eas. Mida täpsem on hindamine selles etapis, seda kindlam on seakasvataja, et karja jäävad geneetiliselt kõige väärtuslikumad loomad.

ETSAÜ kasutab elupuhusel hindamisel täppistehnoloogiat, mille abil määratakse sigade keha koostise näitajad. Neid mõõdetakse karjatestides spetsiaalse seadmega **Piglog 105**, mis võimaldab mitteinvasiivselt hinnata lihakeha arengu dünaamikat.

Kogutud andmeid töötleb Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS, mis võimaldab hinnata iga looma geneetilist potentsiaali ja määrata tema aretusväärtus. Aretustulemuste tõlgendamisel ja valiku suunamisel on võtmetähtsusega **BLUP-loomamudel**, mille kaudu hinnatakse iga looma geneetilist väärtust tema enda ja sugulaste jõudlusandmete põhjal. Tipparetusfarmides peavad sugusead vastama rangetele kriteeriumidele. Aretuseesmärgiks seatud tailihasisaldus on maatõul ja suurel valgel seatõul vähemalt 62–67%.

Elupuhuse hindamise tulemused on olulised aretusotsuste tegemisel. Näiteks djuroki ristandid paistavad silma kiire kasvu poolest, kuid nende rümbad kipuvad olema veidi suurema rasvkoe

OMA METSATEHNIKA UUENDAMISEKS
WWW.HEWORITZ.EU

Searümpade hindamine – lihakvaliteedi lõplik peegel

Elupuhuse hindamise täpsus ja selle rakendamine geneetilises valikus on otseselt seotud lihatööstuses saadavate rümbaomadustega. Kui nuumik on jõudnud tapaküpsusesse, algab hindamise teine etapp – searümpade hindamine lihatööstuses. Viimase nelja aasta jooksul on suurematesse lihatööstustesse realiseeritud umbes 90 000 ETSAÜ liikmesfarmidest pärinevat nuumikut aastas. 2024. aasta andmete põhjal oli nende keskmine rümbamass 82,2 kg ning tailihasisaldus 59,6%.

Näitaja	Aasta					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024*
Arv	71 489	47 506	92 097	87 664	86 953	91 923
Mass, kg	81,7	81,3	81,6	80,0	80,9	82,2
Tailihasisaldus, %	59,4	59,4	60,2	60,2	60,0	59,6
Seljapeki paksus, mm	13,2	13,0	12,4	12,4	12,6	13,3
Seljalihase läbimõõt, mm	61,2	61,1	62,7	62,9	62,4	61,6
S-klass, %	46,1	42,9	54,7	55,9	51,5	42,0
E-klass, %	50,7	53,6	44,7	43,7	48,0	57,3
U-klass, %	3,2	3,5	0,6	0,4	0,5	0,7

*Ajavahemik 01.01.2024 – 30.11.2024

Eestis kasutatakse SEUROOP klassifitseerimissüsteemi, mis jagab rümbad tailiha osakaalu alusel klassidesse S, E, U, R, O ja P. Kõrgeima kvaliteediga rümbad kuuluvad S- ja E-klassi, ja neid oli 2024. aastal vastavalt 42,0 ja 57,3%. See näitaja mõjutab otseselt rümba hinda – iga protsendipunkt tailihasisalduse muutust tähendab 15 senti erinevust kilogrammi hinnas. Seetõttu on seakasvatatajale oluline, et rümbad oleksid võimalikult lihaselised ja õhukese pekiga. Viimastel aastatel on siiski täheldatud tailiha osakaalu kerget langust, mis on tõenäoliselt seotud nuumaperioodi pikenemise ja loomade realiseerimise suurema elusmassiga – see soodustab

kvaliteedierinevused märgatavad. Kui ühte lihatööstusesse saadetud sigade rümbad olid 2024. aastal keskmiselt 60,4% tailihasisaldusega, siis teise realiseeritud nuumikutel oli see 58,1%. Sellised erinevused viitavad farmidevahelistele erisustele aretus- ja pidamistingimustes.

Parimat tulemust näitas farm, kus keskmine tailihasisaldus ulatus 61,1%-ni. Farmide lõikes on näha, et mõned tootjad suudavad hoida tailihasisaldust üle 60% (S-klass), samas kui teistel esineb märkimisväärne hulk U-klassi (55–60%) rümpasid. ETSAÜ on teinud farmidele ettepanekuid, kuidas parandada rümbakvaliteeti – näiteks suure pekipaksusega emiste praakimine, seemenduse optimeerimine ja nuumikute söötmise normeerimine.

Aretustöö ja lihatööstuse vaheline koostöö on muutnud lihakvaliteedi hindamise praktiliseks tööriistaks kogu tootmisahela ulatuses. Kui veel kümnekond aastat tagasi piirduti valdavalt nuumanäitajate jälgimisega, siis tänapäeval hinnatakse süsteemselt nii elupuhust kui ka tapajärgset kvaliteeti. Lihatootustele andmevoog on ühildatud andmebaasiga, mis võimaldab teadlastel ja aretajatel jälgida seoseid geneetiliste väärtuste, söötmissstrateegiate ja rümbatulemuste vahel. Näiteks on viimaste aastate andmed näidanud, et mõnes farmis on tailihasisaldus langenud. See viitab vajadusele üle vaadata söötmissstrateegiad või ristamisskeemid.

Teaduse ja tootmise dialoog on parim võimalus

Näeme, et Eesti seakasvatustes on toimunud arengukõver, kus ühest küljest on tootlikkus ja aretusvõime väga kõrged, ent teisalt muutuvad tarbijate ootused. Üha olulisemaks saab liha maitse ja tekstuur, mitte ainult lihasuse protsent. Just siin on vaja teaduse ja tootmise dialoogi – et aretusotsused ja tööstuse hinnangud looksid ühiselt liha, mis on nii kvaliteetne kui ka jätkusuutlikult toodetud.

ETSAÜ koostöö teadusasutustega, eeskätt Eesti Maaülikooliga, on olnud võtmetähtsusega nii meetodika arendamises kui ka tulemuste tõlgendamises. Teaduslikult on kinnitatud, et geneetilise hindamise kaudu valitud sigadel on parem lihasuse ja rasvasisalduse suhe, mis kajastub ka lihatoodete sensoorsetes omadustes.

Maaülikooli õppejõud Kristi Kerner ja Alo Tänavots on oma artiklites toonitanud, et loomade hindamise tugevus peitub andmete sidumises: kuidas farmis mõõdetud näitajad kajastuvad lihatööstuse rümbakvaliteedis ja millist mõju avaldavad aretusotsused reaalselt tarbijani jõudvale tootele. Nende sõnum on, et väärtuslik liha tekib siis, kui farmist algav süsteem on

Reklaami Tellijajakiri Tellijuidiskiri

Eesti Tõusigade Aretusühistu kogemus näitab, et see koostöine lähenemine tasub end ära. Sigade lihakvaliteedi hindamine ei ole enam pelgalt statistiline kohustus, vaid tööriist, mis aitab kogu seakasvatusektoril liikuda nutikama ja kvaliteediteadlikuma tootmise suunas. Ühistu liikmesfarmid on võtnud eesmärgi, et iga nende toodetud siga oleks mitte ainult hea lihasusega, vaid ka tarbijale maitsev ja jätkusuutlikult kasvatatud.

Süsteemne ja teaduslikult põhjendatud hindamine loob aluse, et Eesti seakasvatus suudab tarbijatele pakkuda kõrge kvaliteediga sealiha. Liha kvaliteedi ja maitseomaduste säilitamine on ühistu jaoks sama oluline kui majanduslik tasuvus. Aretusühistu kogemus näitab, et elupuhuse ja rümbahindamise tulemuste ühendamine on kõige tõhusam tee, et kasvatada sigu, kelle liha vastab nõudliku tarbija ootustele ning toetab Eesti seakasvatuse arengut.

Selline ongi tänapäevane lihakvaliteedi hindamise süsteem Eestis. Teadusest lihatööstuseni ja sealt tagasi farmi, et iga järgmine põlvkond sigu oleks eelmisest parem nii geneetiliselt, majanduslikult kui ka kvaliteedilt.

Sildid: Eesti Maaülikool seakasvatus teadus

Share

Tweet

Share

Eelmine artikkel

Põllumajandusloomade register – oluline abimees riigile ja loomapidajatele

Järgmine artikkel

Kuidas ohjeldada lämmastiku leostumist meie põldudelt?

Seotud artiklid

Reklaami Tellijajakiri Tellijudiskiri

TOIDUAINETÖÖSTUS

**Liha pole süüdlane, töötlemine loob
probleemi**

SEAKASVATUS

Sigade Aafrika katk. Küsimused ja vastused

KESKKOND

**Kuidas ohjeldada lämmastiku leostumist
meie põldudelt?**

VETERINAARIA

**Veterinaarid: sigade Aafrika katk on Eesti
ühiskonna kriis****Värske ajakirja diginumber****Viimane ajakirja trükinumber**

Väljaandja

OÜ Meediapilt

Registrikood: 12376744

Aadress: Pärnu mnt 161-10, 11624 Tallinn

Telefon: +372 510 7011

www.meediapilt.ee

E-post: info@meediapilt.ee

Toimetus: toimetus@meediapilt.ee

Enim kasutatud sildid

Uudiskiri

[Reklaami](#) [Telli ajakiri](#) [Telli uudiskiri](#)

Nõustun kasutustingimustega

TELLIN

[Meediapilt](#) / [EhitusEST](#) / [TööstusEST](#) / info@meediapilt.ee / [Reklaami](#) / [Tingimused](#) / [Uudiskiri](#)